Από το υστέρημα στο απόθεμα - Αυτό που δεν έχουν οι Ευρωπαίοι (Καραποστόλης Βασίλης, καθηγητής Πολιτισμού και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 8 Οκτωβρίου, 2019

> Από τα πιο στέρεα στηρίγματα της ελληνικής κοινωνίας ήταν μέχρι πριν από μερικά χρόνια η ικανότητα να σκεπάζει τις ίδιες της τις πληγές. Το πόσοι και ποιοι έχαναν στον καθημερινό αγώνα για το υστέρημα, δεν φαινόταν και πολύ καθαρά. Αναμφίβολα, σε μερικές περιπτώσεις η ανημποριά ήταν εξόφθαλμη, από μακριά διακρινόταν το μέρος εκείνο του πληθυσμού που του ήταν αδύνατο να ορθοποδίσει μετά τα πλήγματα που είχε υποστεί.

Άποροι, άνεργοι, άρρωστοι, ζούσαν πάντα ανάμεσα στους καλοστεκούμενους άλλους, ζούσαν όμως, όχι με τον τρόπο των λεπρών ξένων που απειλούν να μολύνουν τους ντόπιους, αλλά σαν να 'ταν κάποιοι φτωχοί, μακρινοί συγγενείς. Ένα κομμάτι ανοχής περίσσευε και για κείνους. Δεν τους δινόταν από φιλανθρωπία συνήθως ή από κάποιο οργανωμένο σύστημα πρόνοιας. Απλώς, το να εξαθλιώνονται ορισμένοι ακριβώς δίπλα από το κατώφλι του νοικοκυρεμένου σπιτιού, ήταν συνώνυμο σχεδόν με τη γρουσουζιά.

Άλλοι ίσως το δουν διαφορετικά αυτό. Θα πουν πως ένα είδος ανομολόγητης ντροπής (η άλλη όψη της ανησυχίας πως κάθε τάξη μπορεί κάποτε να ανατραπεί) συγκρατεί μερικές φορές τους βολεμένους από το να αφήνουν τους αδύναμους να κατρακυλούν έως το τελευταίο σκαλί. Όπως και να 'ναι, γεγονός παραμένει πως είτε από μια αόριστη προκατάληψη υπέρ των αδυνάμων είτε από την ελάχιστη ενοχή των ευνοημένων, η δυστυχία (αυτό το κοινωνικό «υπόλοιπο» όπως έλεγε ο Παρέτο) σπάνια αφηνόταν στους δρόμους να σαπίζει.

Στο περιμάζεμα πρώτη βέβαια η οικογένεια. Γρήγορες και επιδέξιες οι κινήσεις της. Δεν θα φαινόταν προς τα έξω το πόσο υπέφερε το μέλος της που δεν έβρισκε δουλειά ή που το στραπατσάρησε ένα προσωπικό του πρόβλημα. Παντού ο ίδιος κανόνας. Όπως οι ελληνικές πόλεις δεν είχαν ποτέ γκέτο για να στριμώχνονται εκεί οι παρακατιανοί, όπως η οικογένεια δεν είχε έγκλειστα στο υπόγειο τα τεμπέλικα, λοξά, ανάπηρα ή αλλοπαρμένα μέλη της, έτσι και η χώρα δεν κρατούσε μια στενή, βρώμικη γωνιά, ειδικά φυλαγμένη για απόκληρους.

Ούτε καν γυρνάν να τον δουν

Στην πραγματικότητα το ότι ποτέ στην Ελλάδα δεν σχηματίστηκε στρώμα οριστικά αποκλεισμένων, αποτελεί και την πιο ζωτική, ψυχική και οικονομική εφεδρεία της. Γιατί έτσι το αίμα κυκλοφορεί διαρκώς στις φλέβες της, αυτή η προσδοκία η γεννημένη από κάτω και με κατεύθυνση συνεχώς προς τα πάνω. Πείτε την πείσμα, φιλοδοξία, θέληση αναρρίχησης, όπως νομίζετε. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι με την κινητικότητα -από το χαμόσπιτο στη βίλα, από το χωράφι στο γραφείο- είχαν την εντύπωση οι πιο πολλοί πως το παιχνίδι εξακολουθεί να παίζεται. Υπήρχε περιθώριο για όλους, πολύ μεγαλύτερο βέβαια στη φαντασία τους, παρά στην πρακτική ζωή.

Ωστόσο, αρκούσε αυτό για να προσπαθεί ακόμη περισσότερο ο κακοπαθημένος. Κάθιδρος, κατάκοπος, μπορούσε να αναπαύεται λίγο στο οικογενειακό κατάλυμα κι έπειτα να ξαναβγαίνει στη γειτονιά, στα μαγαζιά, στα στέκια. Σήμερα, διστάζει περισσότερο να ξαναβγεί από το σπίτι του ή από τον εαυτό του. Δεν είναι επειδή νιώθει πως φταίει αυτός που οι άλλοι τον κοιτάνε περίεργα. Είναι περισσότερο **επειδή οι άλλοι ούτε καν γυρίζουν να τον δουν.**

Έρχεται από αλλού αυτή η αδιαφορία για το πώς νιώθουν και πώς σκέπτονται οι παραγκωνισμένοι. Όμως από εκεί που έρχεται, από χώρες όπως π.χ. η Αγγλία ή η Γερμανία, το να χωρίζεται μια κοινωνία σύμφωνα με κλάσματα (ας πούμε το ένα δέκατο θα ζει πολύ δύσκολα, οι άλλοι εύκολα) μοιάζει σχεδόν φυσικό. Αν μερικοί περνάν τους χειμώνες μέσα στα κουρέλια τους, αυτό δεν εμποδίζει τα γρανάζια να γυρίζουν μέσα στα εργοστάσια. Συνέβη και παλιότερα αυτό σε εκείνα τα μέρη, το ξέρουν, το θυμούνται οι κάτοικοι.

Εδώ όμως; Ούτε ο χειμώνας συνηθίζεται (ο καθένας ήλιο περιμένει και απολαύσεις) ούτε και οι μηχανές δουλεύουν αυτομάτως. Εδώ άλλο από ανθρώπινη ενέργεια δεν υπάρχει. Το ενεργειακό απόθεμα της χώρας απαρτίζεται απ' όλους, γέρους, νέους, άτομα με ειδικές ανάγκες κι άτομα με επιθυμίες ακατάσχετες. Επόμενο είναι την ολότητα αυτή να μη μπορεί να τη φροντίσει παρά μια ολότητα: το κράτος, αυτό και πάλι. Με τη διαφορά πως στο εξής μεριμνώντας το κράτος δεν θα 'πρεπε να αντιγράφει την οικογενειακή συμπεριφορά. Οι καιροί αλλάζουν και τροφός δεν θα ξαναγίνει ποτέ.

(Πηγή: slpress.gr)